

Overweging voor Pasen, 2019

Gemeente,

In de wereld buiten de kerk is het dit weekend zomaar ineens Pasen.

Leuk, gezellig, een lang weekend waarin je leuke dingen kunt doen.

Afgelopen vrijdag stonden er 's ochtends al files in heel Nederland, vooral richting attracties als de Keukenhof, het outletcentrum in Roermond en voor de boot naar Texel.

Ook paasontbijtjes en paaslunches zijn populair en de verwachting is dat heel Nederland dit zonnige weekend aan het barbecuën slaat.

In de kerkelijke traditie gaat er aan Pasen een periode van veertig dagen vooraf, waarin de hele gang richting het kruis van Jezus wordt gevolgd.

Dat intensiveert zich in de laatste week voor Pasen, de Stille Week.

Toch bestaat ook in die traditie de kans dat de nadruk vooral op Pasen komt te liggen.

Eindelijk Pasen, gelukkig, het leven gaat weer door.

Het kan heel goed zo zijn dat er een tegenstelling wordt ervaren tussen de voorgaande periode en Pasen.

Na de nadruk op de lijdensweg van Jezus en zijn dood aan het kruis, nu gelukkig, eindelijk Pasen.

Het is ook wel logisch om deze tegenstelling te maken.

Op Goede Vrijdag was er dood, nu met Pasen is er nieuw leven.

We lazen afgelopen vrijdag: *Jozef van Arimatea rolde een grote steen voor de ingang van het graf.*

Die steen voor het graf weerspiegelt natuurlijk ook de tegenstelling tussen de dood en het leven.

Tot hier reikt het graf, tot hier is het domein van de doden.

Tot daar reikt de wereld van de levenden.

De steen is een grenssteen, een scheiding.

Maar nu is het Pasen en is deze steen weggerold.

Het gebied van het leven en dat van de dood staan ineens in verbinding met elkaar.

Alsof de vraag gesteld wordt: hoe gaan we om met de dood temidden van het leven?

De dood van dierbaren, de dood van onszelf...

En heeft dat wat als dood is, gestold, versteend geraakt, koud geworden, ook nog een plek in ons leven?

Is dat alles nog deel van ons of zit het weggeborgen achter een steen?

Hoe gaan we ermee om?

Wat moet er gebeuren om het leven weer te kunnen laten stromen daar waar de weg is doodgelopen?

En wat komt er naar ons toe, wat reikt Jezus ons hier aan?

Voor iedereen werkt dat anders.

Iedereen maakt op een eigen manier verbinding, of niet.

Maria van Magdala is als eerste bij het graf.

Ze schrikt, loopt terug naar de andere leerlingen, gaat er weer naartoe, gaat het graf binnen, huilt, en ziet door haar tranen heen niet goed wat er temidden van die grafkamer gebeurt.

Pas als zij haar naam hoort, zij zich ten diepste weet gezien en gehoord, kan zij zich omdraaien en krijgt ze zicht op nieuwe mogelijkheden.

Ontstaat er verbinding tussen leven en dood en daarmee weer toekomst.

De leerling die Jezus liefhad rent het snelst naar het graf toe.

Maar hij blijft buiten staan. Johannes is er kort over: toen Simon Petrus het graf binnenging, toen pas ging hij ook.

Hij zag de doeken liggen, en hij geloofde.

Hij is meer het type van zien = geloven.

Simon Petrus reageert wat onstuimiger, zoals we hem uit de verhalen over hem wel herkennen: zodra hij bij het graf is gaat hij meteen naar binnen en ziet de doeken liggen.

Zijn reactie wordt niet vermeld, maar op het moment dat de andere leerling tot geloof kwam, gaan ze samen terug naar huis.

Ontstaat er bij hem verbinding, een nieuwe weg?

Of rolt hij eigenhandig in zichzelf de steen terug: hier snap ik niks van, hier kan ik niks mee, ik ga weer?

Drie personages die geconfronteerd zijn met de dood van een dierbare en die elk op een eigen manier reageren.

In hun reactie klinkt een parallel door met hoe filosoof Bert van den Bergh zijn theorie rondom een depressie uiteenzet.

In zijn boek 'schaduw van de zwarte hond' onderzoekt hij wat een depressie ten diepste is.

Van den Bergh ziet de grote toename van depressie in ons land als een gevolg van een maatschappelijke ontwikkeling.

De nadruk komt in de samenleving steeds meer te liggen op hoe jij als mens zoveel mogelijk kunt genieten.

Dat noemt hij niet zozeer individualistisch maar eerder egoïstisch, gecombineerd met hedonisme. In deze tendens sta je niet meer stil bij de vraag wat jou draagt, wat jou zingeft.

Of er überhaupt iets is wat je draagt.

Volgens Van den Bergh is een depressie het bewijs hoe belangrijk het is dat je wel stilstaat bij die vraag.

Want in een depressie is die dragende grond niet meer voelbaar.

Er ontstaat een situatie van existentiële eenzaamheid.

Die dragende grond zit volgens Van den Bergh ingebakken in de mens zelf: hij ziet de mens als een afstemmingswezen.

We resoneren en reageren op het ritme van het leven, op de seizoenen, op mooie en moeilijke gebeurtenissen, we resoneren op ons aanvoelen van de wereld en van de mensen om ons heen.

Wanneer je depressief bent, weet je of voel je niet meer welk ritme je beweegt.

Lukt het ook niet meer om af te stemmen op de wereld om je heen.

Hoe zou het dan wel kunnen?

Volgens Van den Bergh draait het om onze toe-stemming, in de dubbele zin van het woord: onze bewogenheid tot afstemming.

Jezelf toestemming geven om op de flow van het leven mee te bewegen en tegelijk je stemming daar naartoe buigen.

Dat ritme gaan voelen, weer voluit een afstemmingswezen worden met voeling naar de wereld, naar jezelf – dat gaat niet zomaar.

Antoine de Saint-Exupéry heeft daar een mooi beeld voor: wie een schip wil bouwen, moet niet beginnen met het optrommelen van mensen om hout te verzamelen, het werk te verdelen en orders te geven, maar moet hun allereerst het verlangen naar de open en eindeloze zee bijbrengen.

Eerst weer het verlangen gaan voelen dus, naar afstemming.

Dat verlangen is de aandrijfkraft om weer opnieuw tot leven te komen.

Op het moment dat dat verlangen niet meer voelbaar, merkbaar is, wordt het wel heel lastig om de connectie met het leven weer te maken.

Dat het weer gaat stromen, liefde, licht en leven.

Precies op dit punt ligt Pasen.

Op de verbinding tussen dood en leven, tussen alles wat vastzit, doodbloedt, benauwt, wat onder een steen bedolven ligt en opstanding, plezier, inspiratie, ontroering, creativiteit, verwondering.

Pasen wil ons verlangen afgestemd te raken bevestigen: daarin ligt een groot geheim van het leven besloten.

In de bijbel wordt voor die afstemming ook wel het nog ruimere woord liefde gebruikt.

Het gaat met Pasen niet eens zozeer om de figuur van Jezus zelf en de vraag hoe dat nou zit met die opstanding.

Die opstanding is eigenlijk een soort conclusie van wat Jezus in zijn gelijkenissen, leerredes en gesprekken steeds al uitdroeg: de kern van het leven is de kracht van liefde.

Het overstijgende aspect daarvan wordt door veel mensen ook wel God genoemd.

Daar waar liefde is, gaat het leven stromen, ontstaat verbinding, contact, genegenheid, vriendschap, afstemming, interaffectiviteit, vrijheid, verdraagzaamheid.

Het is die kracht die het mogelijk maakt om niet met een grote boog heen te hoeven lopen om alles wat het leven beknot, stil zet of zelfs doodt.

Het is die kracht die ervoor zorgt dat ook die moeilijke kant van het leven erbij kan horen.

Daarom kan ik me ook niet voorstellen dat het toevallig is dat Maria van Magdala wordt genoemd als de degene die naar het graf gaat.

Zij gaf heel veel om Jezus en had verdriet om zijn heengaan.

Het was haar liefde voor hem die de aanzet vormde tot de ontdekking van het lege graf.

Het is geen toevallige voorbijganger die dat ontdekt, zoals in een crimi zou gebeuren, maar juist zij.

De stuwkracht van liefde bracht haar daar, op de plek waar de steen was weggerold.

Op de plaats waar de uitersten van het leven elkaar raakten.

Daar waar leegte een ruimte van ontmoeting werd.

Dat wat dood is of dood lijkt, dat waar het leven stil is komen te staan, vereenzaamd, kil, gestold of bekneld – op het moment dat er een steen voor ligt, kan er niets veranderen.

Als de steen weg wordt gerold, kan er weer afstemming ontstaan.

Kan alles wat daarachter in het duister verborgen lag, opgenomen worden in de stroom van liefde die levend maakt.

Jezus zegt tegen Maria: Ga naar mijn broeders en zusters en zeg tegen hen dat ik opstijg naar mijn Vader, die ook jullie Vader is, naar mijn God, die ook jullie God is.

Met andere woorden: Jezus is een afstemmingswezen bij uitstek.

Hij zoekt niet alleen de afstemming, hij verlangt er niet alleen naar – hij wordt het.

Met Pasen belichaamt Jezus voorgoed die kracht van liefde en afgestemd zijn.

Dat wij allen mogen opstaan en leven, waarbij ons verlangen naar verbinding werkelijkheid mag worden.

Amen